כרבי. מכלל דרבנן אסרי? מ"ט מהרה יבנה בית המקדש ובעינן כהן הראוי לעבודה וליכא הכא אפשר דמספר ועייל אי הכי שתוי יין נמי אפשר דגני פורתא ועייל כדרמי בר אבא דאמר רמי בר אבא דרך מיל ושינה כל שהוא מפיגין את היין? לאו מי איתמר עלה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא כששתה שיעור רביעית אבל שתה יותר מרביעית כל שכן שדרך מטרידתו ושינה משכרתו. רב אשי אמר שתויי יין דמחלי עבודה גזרו בהו רבנן פרועי ראש דלא מחלי עבודה לא גזרו בהו רבנן, מיתיבי ואלו שהן במיתה שתויי יין ופרועי ראש בשלמא שתויי יין בהדיא כתיב בהו יין ושכר אל תשת אלא פרועי ראש מנלן? דכתיב וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו וכתיב בתריה ויין לא ישתו כל כהן בבאם אל החצר הפנימית ואיתקוש פרועי ראש לשתויי יין: מה שתויי יין במיתה אף פרועי ראש במיתה ומינה אי מה שתויי יין דמחלי עבודה אף פרועי ראש דמחלי עבודה (לא כי איתקוש למיתה הוא דאיתקוש אבל לאחולי עבודה לא איתקוש) א"ל רבינא לרב אשי הא מקמי דאתא יחזקאל מאן אמרה? א"ל וליטעמיך הא דאמר רב חסדא *) דבר זה מתורת משה לא למדנו ומדברי קבלה למדנו כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבוא אל מקדשי (לשרתני) הא מקמי דאתא יחזקאל מאן אמרה - אלא גמרא גמיר לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא הכא נמי גמרא גמיר לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא (כי גמירי הלכה למיתה לאחולי עבודה לא גמירי): **כל הכתוב במגילת תענית - דלא למיספד - לפניו אסור לאחריו מותר:** תנו רבנן אלין יומיא דלא להתענאה בהון ומקצתהון דלא למיספד בהון: מריש ירחא דניסן ועד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למיספד בהון ומתמניא ביה עד סוף מועדא איתותב חגא דשבועיא דלא למיספד בהון. אמר מר מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למיספד למה לי - מריש ירחא לימא מתרי בניסן ור"ח גופיה יו"ט הוא - ואסור? אמר רב לא נצרכה אלא לאסור יום שלפניו ושלפניו נמי תיפוק ליה דהוה ליה יום שלפני ראש חדש? ר"ח דאורייתא הוא ודאורייתא לא בעי חיזוק דתניא הימים האלה הכתובין במגילת תענית לפניהם ולאחריהם אסורין, שבתות וימים טובים הן אסורין לפניהן ולאחריהן מותרין ומה הפרש בין זה לזה הללו דברי תורה ודברי תורה אין צריכין חיזוק, הללו דברי סופרים ודברי סופרים צריכין חיזוק. אמר מר ומתמניא ביה עד סוף מועדא איתותב חגא דשבועיא דלא למיספד למה לי עד סוף מועד לימא עד המועד ומועד גופיה יום טוב הוא ואסור? אמר רב פפא כדאמר רב לא נצרכא אלא

*) [במסכתא דגמ' זבחים יח. הצריך ולהבדיל בין הקודש לדרשא אחרינא ושתויי יין דמחלי עבודה יליף התם מג"ש דחוקה חוקה ממחוסר בגדים וקל"ע] **) [וכ"ה בגמרא מנחות סה. להדיא]

מכלל דרבנן אסרי. פי' מכלל דרבנן אסרי לשתות יין משום דשמא יבנה ביהמ"ק ובעינן כהן ראוי לעבוד וליכא ומשני אפשר דמספר ועייל:

בעינן כהנים הראויים לעבודה וליכא. וא"ת והא בלא יין נמי אסורין בעבודה דטמאי מתים נינהו וצריכין הזאה ג'[וז'] ואמאי אסרי להו יין וי"ל דמ"מ מותרין בעבודת צבור דטומאה הותרה בצבור:

פרועי ראש דלא מחלי עבודה. פי' (ה) דלא כתיב בסמוך ולהבדיל וגו': (דבר תורה):

דבר זה מתורת משה לא למדנו. וא"ת נילף מק"ו ומה בעל מום שמותר באכילת קדשים כדדרשינן במסכת קדושין פרק האיש מקדש (דף נג.) וכל מנחה מחבת וכל מרחשת לכהנים יהיה איש כאחיו ואפ"ה בעל מום אסור לעבוד עבודה ערל שאסור באכילת קדשים כדדרשינן פרק הערל (יבמות דף ע.) בג"ש תושב ושכיר מפסח דערל אסור בו אינו דין שאסור לעבודה וי"ל דחלל יוכיח שאינו אוכל בקדשים ואפ"ה כשר לעבודה וכדאמר פרק האומר (קדושין דף סו:) מדכתיב ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה דמשמע אפילו [חולין שבו] הוא רוצה בעבודתו אי נמי מבעל מום לא מצי יליף דאיכא למיפרך מה לבעל מום שכן עשו בו קריבין כמקריבים שכל הקריבין פסולים (ו) שהם בעלי מומים כמו המקריב תאמר בערל שלא עשה בו קריבין כמקריבין דמה ערלות שייך בבהמה:

שתויי יין דמחללי עבודה. פי' דכתיב יין ושכר אל תשת וגו' ולהבדיל בין הקודש ובין *) החול:

מריש ירחא דניסן ועד תמניא (דהא) [ביה] איתוקם תמידא. פי' כדמפרש במגילת תענית [פ"א] **) שהיו הבייתוסים אומרים שיחיד מתנדב תמיד משום דכתיב תעשה את הכבש אחד תעשה בבקר תעשה משמע יחיד והדרי להו את קרבני לחמי לאשי תשמרו להקריב לשון רבים:

כרבי הא רבנן מיסר אסרי. אפילו שלא בזמן ביאה: **ומשני מאי טעמא כו' והכא כו'.** מאי טעמא תירוצא הוא כלומר דטעמא מאי גזור רבנן ביין שמא יבנה כו' אבל גבי פרועי ראש לא גזרו דאפשר דמספר מיד והדר עייל לבית המקדש לעבודה: דרך מיל ושינה כל שהוא כו': **ושינה משכרתו.** והאי שיעי איכא בהך מילתא: **שתוי יין דמחלי עבודה.** דכתיב יין ושכר אל תשת וסמיך ליה ולהבדיל בין הקדש ובין החול בין עבודה קדושה למחוללת דאי עביד עבודה שתוי יין חילל: **פרועי ראש.** דלא כתיב ביה חלל דלא נראה חילול: **ואינו במיתה.** בידי שמים במסכת סנהדרין באלו הן הנשרפין (דף פג.): **שתויי יין.** במיתה דכתיב יין ושכר אל תשת בבואכם אל אהל מועד ולא תמותו דהייעו מיתה בידי שמים מדלא כתיב יומת ואמר בשלמא כו': **ס"ג ומינה מה שתויי יין מחלי עבודה אף פרועי ראש מחלי עבודה.** קשיא לא גרס: **כי גמירי הלכה למיתה.** מחלי עבודה לאחולי עבודה לא גמירי: **מחלי עבודה.** חולין היא כל עבודתו שעבד: **אף פרועי ראש.** עבודתם מחוללת דלכל מילי איתקוש ותיובתא דרב אשי דאמר פרועי ראש לא מחלי עבודה: **דרב חסדא.** (א) בפרק שני דזבחים וקא בעי התם כהן ערל שמתו אחיו מחמת מילה מהו ואמר רב חסדא כו' ערל לב וערל בשר: **הלכתא גמירי לה.** מסיני: (ב) **מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה.** דכל שמונה ימים נשאו ונתנו בדבר עד שנצחו את הצדוקין ועשו אותם יום טוב ודבר זה מפורש במנחות בפרק רבי ישמעאל ובמגילת תענית המצויה אצלנו: **דלא להתענאה בהון.** שכולן אסורין בתענית ומקצתהון שיש בהן קלא חמורין כ"כ שבהספד נמי אסורין: (ג) **איתוקם תמידא ואיתותב חגא דשבועיא.** בעניינים רבים חלקו בייתוסין עם חכמים ומפורשין במנחות ובמגילת תענית [פ"א] וה"ג התם בפ' ר' ישמעאל [ס"ה] ת"ר אלין יומיא דלא להתענאה בהון ומקצתהון דלא למיספד בהון מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למיספד ומתמניא ביה עד סוף מועדא איתותב חגא דשבועיא דלא *) למיספד: **מריש ירחא דניסן ועד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למיספד.** שהיו הצדוקים אומרים יחיד מתנדב ומביא תמיד מאי דרוש את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים מאי אהדרו להו את קרבני לחמי לאשי תשמרו להקריב לשון רבים הוא שיהו כולן באין מתרומת הלשכה: **מתמניא ביה כו' עד דלא למיספד.** שהיו בייתוסים אומרים עצרת אחר השבת הוא שהעומר מתחיל אחד בשבת שנאמר וספרתם לכם ממחרת השבת ניטפל להן רבן יוחנן בן זכאי וא"ל שוטים מניין לכם ולא היה אדם שהחזירו דבר חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו ואמר משה רבינו אוהב ישראל היה ויודע שעצרת יום אחד הוא עמד ותיקנה אחר שבת כדי שיהיו מתענגים שני ימים וכו' ודחו אותן והלכו להן בייתוסים מכח הפסוקין על כרחן וחזרו בהן (ע"כ הג') איתוקם תמידא דלא למיספד גרסינן ולא גרסינן להתענאה כדמוכח בסמוך דקתני לא נצרכה אלא לאסור את שלפניו ואי גרסינן להתענאה א"כ הייט רבי יוסי דאמר לפניו אסור והא ליכא למימר דרבי יוסי היא דקא פריך כמאן כרבי יוסי בתמיהה מכלל דכרבנן פסיקא ליה: **עד סוף מועדא.** פסח: **חגא דשבועיא דלא למיספד.** במגילת תענית [פ"א] מפרש מאי איתוקם: **ור"ח יו"ט הוא.** דכתיב קרא עלי מועד והוי ראש חודש אב (ד) בההיא מסכתא לקמן (דף כט.): לאסור

*) גי' רש"י במנחות להתענאה.

עין משפט נר מצוה

ל א ב מיי' פ"א מהל' ביאת מקדש הלכה ה וס"ד מהלכות תפלה הל' ין סמג עשין ע ולאוין ת טוש"ע א"ח סימן נט סעיף ג:

לא ג מיי' פ"א מהל' ביאת מקדש הלכה א סמג לאוין שם:

לב ד מיי' שם ה"ד

לג ה מיי' שם הל' א

לד ו מיי' שם הלכה יד

◆

רבינו חננאל

כשמעתייהו ואביי דהוא כהן מבני עלי לא הוה שתי חמרא דהא אמר רבא לדביתהו דאביי ידענא ביה בנחמני דלא הוה שתי חמרא (כתובות סה ע"א) ונהגו הכהנים לשתות יין עכשיו כרבי. הכהנים והלוים אנשי משמר וישראל אנשי מעמד בשבוע המשמשין בעבודה אסורין לספר ולכבס כדי שלא יכנסו במשמרתם מנוולים כיון שיודעין שאסורים (אף) [או] מקדימין ומתקנים את עצמן ובחמישי מותרין לכבס ולספר מפני כבוד השבת: ת"ר מלך מסתפר בכל יום כ"ג מע"ש לע"ש הואיל ומשמרות מתחדשים כהן הדיוט אחד לשלשים יום. שנאמר וראשם לא יגלחו יכול לא יגלחו לעולם אלא יגדלו שערם ת"ל ופרע לא ישלחו לא יתנו שלוח לשער כלו' לא יאריכו שער להיות משלח לפניהם ולאחריהם כסום יכססו את ראשיהם אין להם לגדל אלא כשיעור כסוי הראש והוא שלשים יום כנזירות דכתיב ביה יהיה יהיה בגימטריא ל' וגמרינן פרע פרע מנזיר ואמאי לא גזרו בפרע כמו שגזרו ביין אמר רב אשי שתויי יין דמחלל עבודה גזרו בהו רבנן פרע ראש דלא מחללי עבודה לא גזרו בהו רבנן מיתיבי אלו שבמיתה שתויי יין ופרועי ראש כו' ואסיקנא דאתקש פרועי ראש לשתויי יין במיתה ומינה מה שתויי יין מחלי עבודה אף פרועי ראש מחלי עבודה ושקלו וטרו ואמרינן האי עד דלא אתא יחזקאל וכתב ופרע לא ישלחו וכתיב בתריה ויין לא ישתו כל כהן וגו' דגמרינן מינייהו דאתקוש לשתויי יין [אלא גמרא גמירי להו] ואתא יחזקאל ואסמכא אקראי וכי גמרא גמירי לה דפרועי ראש במיתה אבל לאחולי עבודה לא גמירי: גמרא: מתני' כל הכתוב במגלת תענית די לא למספד כו'. ת"ר אלין יומא דלא להתענאה בהון ומקצתהון כו'. אמר מר ריש ירחא דניסן עד תמניא ביה אתוקם תמידא די לא להתענאה *) ואקשינן אמאי לא תני מתרי בניסן דהא ר"ח גופא לא אצטריך ושני רב לאסור באדר ביום שלפניו ותניא ימים הכתובים במגלת תענית לפניהם ולאחריהם אסור · ואי משום ר"ח דאורייתא איסוריה ואין דברי תורה צריכין חיזוק וכן אקשי אסיפא דקתני מתמניא ביה ועד סוף מועדא איתותב חגא דשבועיא דלא למספד

*) גי' רבינו כמו שהיתה הגי' לפני התוס' במנחות סה ע"ש

מסורת הש"ס

[עירובין סד. סנהדרין כב: ע"ש]

עירובין סד: סנהדרין כב:

סנהדרין שם [פג. שבועות לו:]

[נ"ל אל תשת אתה ובניך ולא תמותו]

[כל זה ליתא בסנהדרין אלא מסיק שם קשיא ע"ש והוספות שם] [וגם רש"א מוחק כל זה וגרס דמחלי עבודה קשיא] *) יומא עא: מו"ק ה. סנהדרין כב. פג: זבחים יח: כב:

[כל אלו מוחק הרש"ל בסנהדרין כב:]

[מנחות סה. ע"ש גירסת הספרים בתוס' ד"ה מריש]

[נתיסד על דינו שבאותן ימים נצחו חכמים את הבייתוסים רש"י שם במנחות] ר"ה יט.

[יבמות סב: שם]

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דרב חסדא בזבחים פרק שני דקא בעי התם: (ב) ד"ה מריש ירחא כו' נ"ל אחר ד"ה דלא להתענאה כו': (ג) ד"ה איתוקם תמידא כו' וד"ה מריש ירחא כו' וד"ה מתמניא כו' עד על כרחן וחזרו בהן סה"ד ואח"כ מה"ד ה"ג איתוקם תמידא וכו' אלא לאסור את יום שלפניו: (ד) ד"ה ור"ח חדש כו' והוי ר"ח אב כדאיתא בהאי מסכת: (ה) תוספות ד"ה פרועי כו' פי' דבר תורה דלא כתיב: (ו) ד"ה דבר כו' כשהן בעלי מומין:

רבינו גרשום

למשמרתם כשהן מנוולין הואיל ומשמרות מתחדשות שיראו אותו ביפיותו : וראשם לא יגלחו פרע לא ישלחו ראשם לא יגלחו משמע לא יגלחו כל שעריהם לגמרי ופרע לא ישלחו משמע שלא יגדלו שעריהם : ודילמא הכי אמרה רחמנא ופרע לא ישלחו דלא לי' בו כלל אלא מסתפרין בכל יום : פרע להביא שיגדילו שערם כל שהוא דהיינו ל' יום שלוחי לא ישלחו יותר מדאי : אי הכי הואיל וילפת פרע פרע מנזיר אפילו האידנא נמי יהו אסורין בפרוע ראש נמי שהרי נזירות נוהג בזמן הזה : דומיא דיין דהא איתקש פרוע ראש ליין דכתיב ויין לא ישתו כל כהן וגו' בזמן ביאה למקדש אסור דכתיב יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בבואכם אל אהל מועד : מכלל דרבנן אסרי בזמן הזה ביין ונימא דפרוע ראש בזמן הזה נמי אסור . תריץ מ"ט אסרי רבנן בזמה"ז מהרה יבנה ביהמ"ק וכו' אבל פרוע ראש לא אסרי : כש"כ ששינה משכרתו ולהכי אסרי בשתויי יין דאי אפשר בתקנה אבל פרוע ראש דאפשר בתקנה לא אסרי : רב אשי אמר להכי אסרי רבנן שתויי יין בזמה"ז הואיל דאסור דהרי מחלל עבודה דאמרינן התם במס' זבחים כתיב בשתויי יין חוקה דכתיב יין ושכר אל תשת וגו' וכתיב בבגדי כהונה חוקה דכתיב (וחבשת) [וחגרת אתם] אבנט אהרן ובניו וגו' מה בגדי כהונה שאינו לובשן ועובד מחל עבודה כדאמרינן בגה"ם עליהם כהונתם

גליון הש"ס גמרא ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא. עיין יומא דף לה ע"ב וברש"י שם ד"ה מיתיבי:

(אפילו לא בזמן ביאה) אוסרי רבנן יין לכהנים אפי' בזמן הזה

*הסוגריים מראים דבר כאן עיקר התשובה. בתוכם הגמ' דנה בשאלה למה לא אומרים שאין נמי יש פתרון - אפשר לותר שתיה ואם נצטרך לכהן הוא ינקז לישון מעט

נושא (המשך)

למה לפי הרבנן - בזמן הזה, מדוע אין מקפידין שכהנים לא ישתו יין אבל לא מקפידים שיסתפרו כל ל' יום

מסקנה

תשובות לשאלה הנ"ל

נושא (המשך)

דיון (וקושיא) על ר' אשי שחילק לכהן שתוי שעובד חילל העבודה משא"כ כהן שלא הסתפר

נושא כלי (דף יז:)

כל הכתוב במגילת תענית...

כללא	ת"ק	ר' יוסי
לא למספד לפניו	אסור	אסור
לאחריו	מותר	אסור
להתענאה לפניו	מותר	אסור
לאחריו	מותר	מותר

נושא

הגמ' שואלת למה במגילת תענית (שהיא רשימה של ימים שאסורים בהספד ובתענית) מציינים התאריך של "אתוקם תמידא" מר"ח ניסן (עד תמניא ביה) כשר"ח עצמו הוא יו"ט (כך) אסור בהם הספד ובתענית

מבנה

◇ אמר מר - ציטוט מהמקור מגילת תענית

△ (מזקב) שאלות

▽ תשובות

נושא

דומה לנושא הנ"ל - הגמ' שואלת למה יש צורך לציין התאריך של חגא דשבועיא עד סוף מועדא (פסח) ולא היה מספיק לומר מח' ניסן עד המועד ומועד גופיה יו"ט הוא.

*(המשך) ר' יוסי אומר לפניו ולאחריו אסור

② לא להתענאה: לפניו ולאחריו מותר

ע"פ ר' יוסי אומר לפניו אסור לאחריו מותר

① מר"ח ניסן - עד ח' ניסן

② מח' ניסן - עד כ"א ניסן (סוף מועד)